

3. Юрій С. М. Податкова система України: становлення та розвиток. Чернівецький торговельно- економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. 2014. № 3. С. 292-297

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Бондарук Таїсія Григорівна,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту;

Бондарук Ігор Сергійович,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу та управління бізнесом,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

З метою стабілізації та забезпечення стійкості державних і місцевих фінансів Стратегією сталого розвитку “Україна 2020” [1], Програмою діяльності Кабінету Міністрів України [2] передбачено: запровадження середньострокового бюджетного прогнозування й планування та системи стратегічного планування; зміни законодавства України в напрямі контролю надходжень і видатків державного й місцевих бюджетів; законодавче врегулювання питання проведення аудиту місцевих бюджетів та прозорості їхньої звітності; застосування нових підходів до формування місцевих бюджетів, визначення засад трансфертної політики та організації міжбюджетних відносин.

Напрями перелічених реформ системи державних та місцевих фінансів, повинні втілюватися в управлінських рішеннях відносно забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів в Україні, яке в умовах обмеженості фінансових ресурсів значною мірою визначається ефективністю стратегічних напрямів бюджетної політики як на рівні держави так і органів місцевого самоврядування [3]. Однією з ключових проблем забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів України в довгостроковій перспективі є відсутність методологічного інструментарію її оцінки [4]. Стан наукової розробки окресленої проблематики викликає необхідність пошуку нових ефективних методів та інструментів оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів.

Окремі питання оцінки фінансової стійкості державних та місцевих фінансів досліджувались у працях Г. Поляка, І. Уманського та ін. Наукові праці згаданих вчених орієнтовано переважно на виявлення загальних тенденцій у розвитку фінансової стійкості. Потребують розробки та реалізації концептуальні підходи до методики оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів у середньо- і довгостроковому періодах.

Розглянемо досвід підтримки стійкого стану державних фінансів країн ЄС. Проблеми стійкості державних фінансів, а також методологічні підходи до

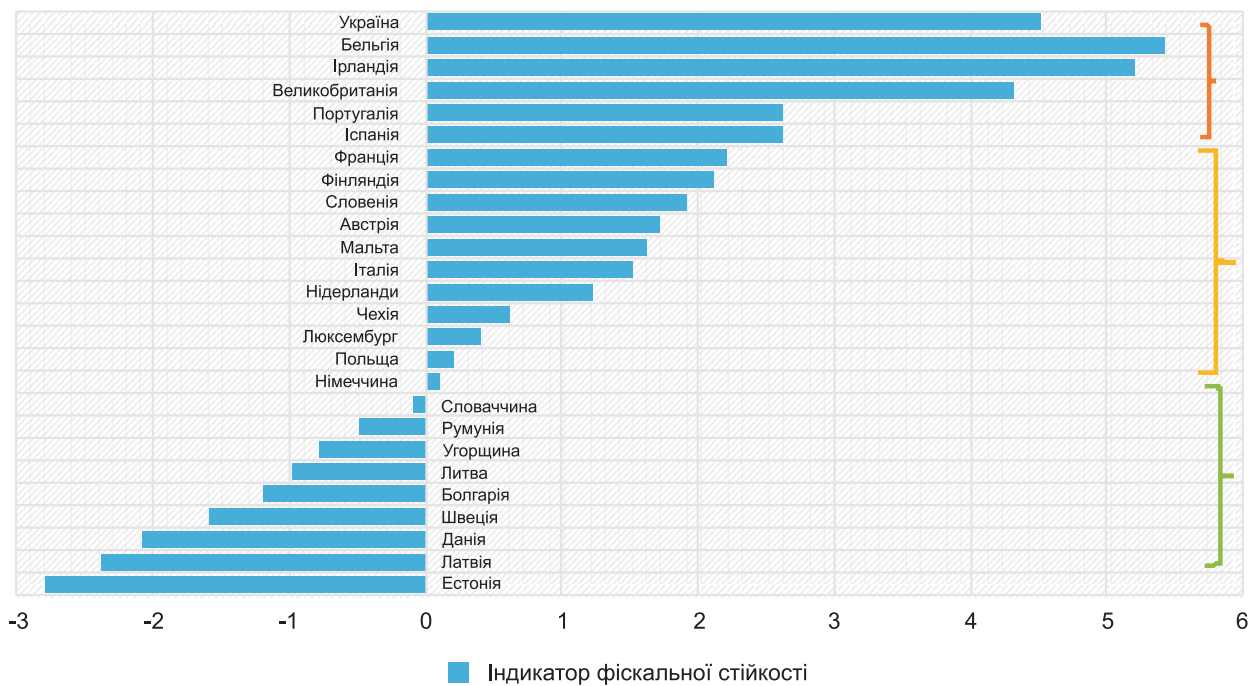
визначення показників їх оцінки досліджуються фахівцями Міжнародного валютного фонду та Європейської комісії [5, 6]. Основними показниками кількісної оцінки системи завчасного попередження (EWSs) є макропруденційний нагляд. Завчасне попередження (превентивна система), це частина системи оцінювання фінансової стійкості, яку використовує Міжнародний валютний фонд, завданням такої системи є формування відповідних показників, зміни яких здебільшого відбуваються перед коливанням загальної економічної активності. Як правило, система завчасного попередження використовує систему показників, які узагальнюються у єдиний зведений показник ризику виникнення кризи [7].

Напрями реформ системи місцевих бюджетів повинні втілюватися в управлінських рішеннях стосовно забезпечення їх стійкості в Україні. При цьому необхідно взяти до уваги досвід підтримки стійкого стану державних фінансів, набутий країнами ЄС. Так, Європейська комісія для розрахунку стійкості державних фінансів пропонує використовувати наступні показники: S_0 – стійкість в короткостроковому періоді (поточна стійкість); S_1 – стійкість у середньостроковому періоді; S_2 – стійкість у довгостроковому періоді [5, 6].

Показники S_1 і S_2 показують наявність невідповідності між прогнозованими (на визначений період) державними витратами та ресурсною базою, яка може використовуватися для фінансування цих витрат. Причиною такої невідповідності може бути надмірне зростання державних витрат та обмежені можливості для зростання коштів їх фінансування. Як вважає І. Уманський, зростання державних доходів ускладнюється через імовірність зниження темпів економічного зростання, обмеження використання додаткових механізмів збільшення непрямого оподаткування, а державні витрати збільшуються як через негативний вплив перелічених процесів на економічне зростання, так і через зростання видатків на фінансування соціальних програм [8]. Показник S_1 використовують для визначення середньострокової невідповідності стійкості державних фінансів, цей показник показує невідповідність між витратною й дохідною частинами сектору загального державного управління, яка може виникнути на протязі середньострокового періоду.

Показник S_1 характеризує невідповідності стійкості, тобто різницю між співвідношенням доходів у вигляді частки ВВП і обсягом необхідного фінансування витрат (відносно ВВП) з врахуванням всіх можливих надходжень до сектору загального державного управління. Визначаючи потенційні можливості фіскальної невідповідності враховують як прогнозні так і додаткові (потенційні) надходження до сектору загального державного управління. Визначення фіскальної невідповідності передбачає також і врахування імовірних додаткових витрат, які можуть виникати у майбутньому [8].

Розглянемо прогнозні показники фіскальної стійкості у середньостроковому періоді S_1 , розраховані за даними Міжнародного Валютного Фонду у країнах – членах Європейського Союзу та в Україні на період 2014-2030 рр., який характеризує дані щодо фінансування державних видатків (рис. 1). Рисунок демонструє, що для України значення показника S_1 становитиме 4,5 % ВВП (рис. 1).

Рис. 1. Показники фінансової стійкості у середньостроковому періоді S₁, у країнах – членах Європейського Союзу та в Україні (2014-2030 рр.), % ВВП

Джерело: побудовано авторами за даними [9].

Показник S₁ кількісно характеризує фінансову невідповідність у середньостроковому періоді, яку необхідно ліквідувати для відновлення стійкості державних фінансів. Чим вищим є значення S₁ тим більші коригування первинного структурного балансу необхідні для забезпечення їх стійкості [8, с. 21]. Так, для країн "червоної" зони значення індикатора S₁ > 2,5, вказує на високий рівень середньострокового фінансового ризику. Серед країн "червоної" зони Україна займає третю позицію що вказує на високий рівень середньострокового фінансового ризику. Значення індикатора S₁ від 0 до 2,5 в середньостроковому періоді показує середній рівень фінансового ризику для країн "жовтої" зони, показник S₁ менше 0 характеризує низький рівень фінансового ризику для країн "зеленої" зони.

Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити висновки щодо доцільності застосування розглянутої методики розрахунку фінансової стійкості Європейської комісії у середньостроковому періоді і щодо місцевих бюджетів у вітчизняній практиці.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» : схвал. указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. Законодавство України : офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 21.11.2017).

2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : схвал. постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 № 26VIII. Законодавство України :

офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2619> (дата звернення: 12.06.2017).

3. Bondaruk T. H., Bondaruk I. S., Dubyna M. V. Financial sustainability as a factor of forming fiscal space of local budgets. *Economies' Horizons*. 2020. № 2(13). P. 4–16.

4. Бондарук Т. Г. Теоретичні засади фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Сучасні тенденції в економіці та управлінні* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 30 черв. 2017 р. Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2017. Ч. 2. С. 9–10.

5. The IMFFSB Early Warning Exercise: Design and methodological toolkit. International Monetary Fund. 2010. 41 p . URL: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf> (date of treatment: 14.04.2017).

6. Fiscal Sustainability Report 2012. *European Economy*. 2012. No. 8. 204 p. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf

7. The IMFFSB Early Warning Exercise: Design and methodological toolkit. International Monetary Fund. 2010. 41 p. URL: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf> (date of treatment: 14.04.2017).

8. Уманський І. І. Стійкість державних фінансів в умовах євроінтеграційних процесів. *Фінанси України*. 2015. С. 9–28. 21 с.

9. *European Economy*. Identifying fiscal sustainability challenges in the areas of pension, health care and long-term care policies. *Occasional Papers*. 2014. No 201. P. 7.

БЮДЖЕТНИЙ КОНТРОЛЬ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Василевська-Смаглюк Ольга Михайлівна,
аспірантка,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Окреслення питань інформаційного забезпечення бюджетного контролю потребує застосування основних підходів до проблеми: якісного та кількісного. Це зумовлює необхідність використання онтологічного аналізу: він передбачає урахування як зв'язків цих гносеологічних категорій, так і взаємних переходів кількісних явищ в якісні.

Якісний розгляд проблеми потребує з'ясування сутності бюджету та похідних від нього понять (бюджетної системи країни, бюджетного процесу тощо) як підконтрольних явищ. Згідно з цим підходом основоположною категорією досліджуваної проблеми є бюджет. Відповідно до положень Бюджетного кодексу України він являє собою план формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань та функцій, які здійснюються органами державної влади та місцевого самоврядування.